

ט"ז אדר ב' ה'תשפ"ב	כניסת שבת	יציאת שבת
ירושלים	17:09	18:25
ת"א	17:31	18:27
חיפה	17:20	18:26
באר שבע	17:31	18:26

אירליו של צהחן

פרשת "צו"

חז"ל מצביעים, אפוא, בפנינו קביעה בעלת משמעות חריפה ביותר: אם עומדות בפני אדם שתי אפשרויות, להיות רודף או להיות נרדף, להיות מעליב או להיות נעלב – יבחר מרצונו להיות הנרדף והנעלב!

ובספר "שמירת הלשון" כותב בעל ה"חפץ חיים":

"הנעלב, כשמקבל עליו את הדין ושותק, בוודאי הקב"ה ירומם קרנו עבור זה, הן בעולם הזה והן בעולם הבא, וכן מצינו אצל דוד המלך ע"ה כשקיללו שמעי בן גרא, לא הניח לעבדיו לקנאות לכבודו, אלא אמר: 'כי ה' אמר לו לקלל'. ואמרו חז"ל שבאותה שעה זכה דוד עבור זה להיות הרביעי לרגלי המרכבה".

הבה נתבונן! שמעי בן גרא מבזה את דוד המלך בביזיון נורא, וסוקל אותו באבנים, ומובא בזה"ק, שצער גדול כזה, לא היה לדוד כל ימי חייו, וחילולו של דוד רוצים להרוג את שמעי, ודוד אומר להם: לא לעשות לו דבר, כי הכל מהשגחה העליונה, כי ה' אמר לו קלל. ובאמת היה לו טובה גדולה ממאורע זה, כי נמחלו לו עונותיו.

ואומר בעל ה"ראשית חכמה" ("שער התשובה" פ"ג) שמכאן עלינו ללמוד, שצריך להיות שומע חרפתו ואינו משיב, ולקבל הביזיון בסבר פנים יפות, כי המחרף הוא שליח מלמעלה לטובת האדם. וכיון שליבו נשבר ונכנע על-ידי הבושה, על-ידי זה נעשה תיקון השכינה, והדין נכבש תחת החסד, ונמצא שממש מקריב לה' יתברך את נפשו השוכנת בליבו.

סיפר זה סיפר הרב ש.ז. פרידמן שליט"א אב"ד סטאנוב לייקווד. הופיע בגליון "נועם שיח"

שמעתי סיפור נורא, שאצל הרה"ק רבי מאיר'ל מפרעמשלאן זי"ע, היה נוהג לבוא יהודי חשוב תלמיד חכם וירא שמים, שהרבי קירבו וכיבדו מאוד מאוד, ולפעמים אף היה מכבדו בברכת המזון על הכוס, והגבאים, בראותם את הכבוד הרב שהרבי מכבדו, היו אף הם מכבדים אותו כערכו הרם. פעם אחת נסע היהודי החשוב הזה אל רבו רבי מאיר'ל זי"ע לשבת קודש. מיד כאשר נכנס לביהמ"ד קירבוהו הגבאים מאוד וכנסו מיד אל הרבי להודיעו שהיהודי הזה הגיע, אך להפתעתם ולפליאתם הרבה, אמר להם הרבי: מה הוא רוצה ממני, למה הוא בא לכאן? אל תכניסו אותו אלי! הגבאים לא ידעו מה אירע כעת, למה הרבי כה מתנכר אליו, ויצאו ואמרו לו לאורח, שהרבי עסוק כעת ושאין זמן להיכנס עכשיו ושיבוא לאחר זמן, אך לאחר שהאורח ראה שיהודים אחרים כן נכנסים אל הרבי, הבין שדברים בגו, ואמר לגבאים שיאמרו שוב לרבי שהוא נמצא, ואולי יסכים הרבי שיכנס אליו. הגבאים נכנסו שוב אל הרבי כבקשתו, והודיעו לרבי שהאורח החשוב הגיע, והרבי אמר להם שוב, שאינו יודע למה הוא בא עכשיו, ושיכנס אליו לאחר כל האנשים שבאו להיכנס אליו, והוא יהיה האחרון. כמוכן שהדברים לא נעמו לאזנם של הגבאים שלא ידעו מה לומר לאורח, אך לאחר שהבין האורח שהם מסתירים ממנו מה שאמר להם הרבי, דרש מהם שיאמרו לו לאלתר מה אמר הרבי, ולא היה איפוא לגבאים ברירה אחרת, ובראש מושפל סיפרו לו דברים כהווייתן, והוסיפו שהם בעצמם אין להם שום מושג למה הרבי כה מתנכר אליו, אך נראה להם שאין ברירה, וחיובים להמתין להיכנס האחרון אל הרבי.

היהודי סבר וקיבל, ולאחר כמה שעות, כאשר אחרוני הממתנינים נכנסו ויצאו מהרבי, נכנס אף הוא אל הרבי, ויהי, אך ראה אותו רבי מאיר'ל, הרים עליו בקולו, ושאלו בגערה, למה באת? לך מכאן מיד, וצויה על הגבאים להוציאו מחדרו. המה ראו כן תמהו, מה אירע פתאום, למה התחיל הרבי לזלזל כל כך בכבוד היהודי החשוב, אך הם עשו כדבר הרבי גם בלא להבין את מחשבותיו הקדושים. האורח היה מאוד שבור, ולא ידע אם לחזור לביתו או להישאר לשבת קודש, בסוף החליט בדעתו להישאר לשבת קודש, וחשב שמה היה באותו יום איזה יום קשה, או סיבה מיוחדת להתנהגות הרבי כך, ושמה בשב"ק הכל ישתנה ויתהפך לטובה. ובאמת, כך קיוו מאוד הגבאים, ולכן, בעת עריכת השולחן אצל רבי מאיר'ל, הם הושיבו את האורח החשוב ממש ליד הרבי, כדרכו בקודש בימים הטובים. ויהי, מיד כאשר נכנס הרבי לעריכת השולחן, וראה את היהודי יושב במקומו הקבוע לידו, התחיל לביישו ברבים ולצעוק עליו בקול רעש גדול:

פרשת השבוע "צו", ממשיכה לדון בידי עבודת הקורבנות, ופותחת בציווי:

"צו את אהרן ואת בניו לאמר, זאת תורת העלה: הוא העלה על מוקדה על-המזבח קל-הלילה, עד-הבקר, ואש המזבח, תוקד בו." (ויקרא, ו', ב')

ואומרים חז"ל שכל העוסק בתורה כאילו הקריב כל הקורבנות כולם, ומסבירים, שמי שלומד את באורי פרשת הקורבנות, יצליח להבין למה רומז כל קורבן, ומתוך שכך יגדל שיכלו בתורה ובהוראותיה, וישתדל יותר בקיום התורה ומצוותיה.

ויש מרבותינו שאומרים, שלימוד התורה, מעולה היא יותר מן הקורבן הקרב על המזבח, משום שהקורבן בא לכפר על חטא שכבר נעשה, ואילו הלומד תורה, הרי היא משמרתו שלא יבוא לידי חטא. אך רמז בפסוק זה, שאם יש באדם תורה, ורוחו "עולה" ומתגאה, אזי – סופו שיעלה על מוקדה.

וכותב הרמח"ל זצ"ל (דרך עץ החיים):

"ידיעת האמת מחזקת הנשמה, ומרחיקה ממנה את היצר! ואין דבר המחליש את הנשמה בפני היצר, כחיסרון הידיעה, ואם הייתה הידיעה רחבה ועומדת על לב בני האדם, לא היו חוטאים לעולם. ולא היה אפילו יצר הרע מתקרב אליהם ושולט עליהם, כמו שאינו שולט במלאכים"

זה הסוד! ידיעה! אבל לא סתם ידיעה, ידיעה רחבה העומדת על לב האדם! לא די בקיום הכתוב: **"וידעת היום"**, אלא כהמשכו: **"והשבת אל-לבבך"** (דברים, ד', ל"ט)

הן כה הרבה דברים יודעים אנו, ונכשלים. יודעים שאסור לרכל, לספר לשון הרע, שאסור לשקר, שיש להיזהר ברגשות הזולת, שיש להאיר פנים, שאסור לכעוס, ושאין להתגאות. יודעים אבל היצר בתוקפו! ומדוע? כי הידיעה אינה עומדת על הלב: **"ושמרתם את-דברי אלה, על-לבבכם ועל-נפשכם"** (שם, י"א, י"ח).

וזו התרופה! על האדם להשקיע ולעמל להחדיר את הידיעה אל ליבו – רק כך היא תפעל מיד!

אל יומר אדם כאשר יתפנה לי זמן – אלמד תורה, כי אינך יודע מה ילד יום, שהרי טרדות חיי העולם הזה מתרגשות על האדם חדשות לבקרים, ונמצאת יוצא מהעולם הזה בלא תורה. לפי כך אמרו חז"ל: עשה תורתך קבע, ומלאכתך עראי (רבי יונה).

זאת ועוד, גם אם לאחר זמן תבוא עליך השלווה, ויוכל ללמוד בנחת, הן הפסיד את לימוד התורה בעבר, וזהו הפסד שאין לו תמורה.

אילו רק פעם אחת יתרכז האדם ויתבונן באחריתו, ויציר ברוחו את יום פקודתו, תפחת מאוד בעיני חשיבות ענייני העולם הזה, והדברים יכו שורש בליבו והנהגתו תשתנה לבלי הכר, שהרי כל אדם אוהב את עצמו, ולאחר שיתבונן יגיע למסכנה, כי לטובתו, כדאי שינהג כך.

דרשו חז"ל (שבת פח): "הנעלבים ואינם עולבים שומעים חרפתם ואינם משיבים, עושים מאהבה ושמחים בייסורים, עליהם הכתוב אומר: 'ואוהביו כצאת השמש בגבורתו'". ע"כ

וכן לימדונו חז"ל (בבא קמא צג): "לעולם יהא אדם מן הנרדפין ולא מן הרודפין שאין לך נרדף בעופות יותר מתורים ובני יונה והכשירן הכתוב לגבי מזבח"

ואומר המדרש (ויקרא רבה כ"ז, ה'): אמר הקדוש ברוך הוא: **שור** נרדף מפני ארי, **עז** נרדף מפני נמר, **כבש** מפני זאב - לא תקריבו לפני מן הרודפים אלא מן הנרדפין. זה שכתוב: "שור או קשב או עז פי יגלד" (כב, כז)

כלומר: אף-על-פי שמתעם: "זה א-לי וְאִנְהוּ", היה ראוי להקריב את הגיבורים והנאים (כגון: ארי, נמר וכדומה) בחר הקב"ה בחלשים שזהו ההידור למזבח! זהו נוי! וזהו שבחו! - שמואס ברודפים ובוחר בנרדפים" מכאן שהנרדפים הם הנאים! הם המהודרים! הם המשובחים!

סלקו את האדם הזה ממני, למה הוא יושב כאן ליד, מי הושיב אותו כאן? וציוה לסלקו ממקומו על אתר, ודרש מגבאיו שיורידו אותו לשבת האחרון ממש בסוף השולחן, והגבאים נאלמו לשונם בדומיה, הם עמדו כמאובנים ולא יכלו לעשות את המצווה עליהם – אשר היה בעיניהם כגזירה רעה, אך לאחר שהרבי הביט עליהם בעיניו הק' בפנים מאוימות, לא היתה להם ברירה אחרת, והם ניגשו אליו והורידו אותו לשבת האחרון בשולחן הרבי.

האורח וכמוהו יתר המשתתפים בעריכת השולחן, המה ראו כן תמהו, מה פשעו ומה חטאתו, למה הנחילו הרבי מנת בזיונות מרים כלענה, ועוד בפני קהל ועדה, אך יותר מלהחריש לא יכלו לעשות מאומה בנידון. למחרת החליט היהודי שהוא חוזר לשולחן הרבי, כי שמא אתמול היתה סיבה מיוחדת ואולי עכשיו כבר יתהפך מזלו לטובה. אך לאכזבתו, כאשר היה בליל שבת קודש, כך אירע ביום השבת, אשר הרבי ביזהו כל הזמן בבזיונות נוראים, והאורח כיתר החסידים כבר לא יכלו לסבול, והאורח כבר החל להתרגז מאוד על הרבי, למה הוא עושה לו כך, אך יותר מלשתוק לא יכל לעשות כלום.

לאחר השבת חזר האורח לאכסנייתו בפחי נפש, והחליט לחזור לביתו, כשנכנס להיפרד מהרבי, לא רצה הרבי להסתכל עליו, אך פטרו מיד שיצא מחדרו וילך לו לארצו.

בצאתו פגש ברבי אברהם חתנו של הרבי רבי מאיר'ל, ורבי אברהם ראה שהאדם החשוב הזה הוא שבור ורצוף מאוד, ושאל אותו מה קרה לו, למה הוא נראה כל כך רע, השיב לו היהודי, וכי לא ראית מה שהרבי עשה לי כל השבת, ואף עתה צעק עלי ובייש אותי! אמר לו רבי אברהם, באמת גם בעיני נחשב הדבר לפלא גדול, ובפרט שחותני הרבי מכבד מאוד כל אדם באשר הוא, וזהו מאוד בכבוד, ולכן הציע רבי אברהם, אולי אכנס אל חותני הרבי ואשאלהו על התנהגותו, שמא יש לו איזה קפיצה עליך, ושמא יש מה לעשות בנידון, אך היהודי דחה את הצעת רבי אברהם ב'לא רבתי, ואמר לו: אני גמירתי עמו, אני נוסע מכאן ואיני רוצה להיות עוד כאן! ונסע לדרכו...

לאחר כמה ימים התקבלה ידיעה מרה בחצרו של הרבי, ונדע להם, שאותו יהודי, כאשר נסע לדרכו עם עגלתו במורד ההר, נטתה העגלה על צידה והתהפכה, והיהודי הזה נפל מהעגלה ונהרג במיתה משונה רח"ל. הדבר ציער מאוד את כל השומעים, שהכירו את היהודי החשוב הזה, ורבי אברהם חתן הרבי, נכנס מיד אל חותנו לספר לו את הסיפור הנורא על פטירתו הטראגית והנוראה של היהודי הנ"ל. מיד כאשר שמע הרבי את הבשורה הנוראה, החל לעוק בזעקה גדולה ומרה: אוי וויי, כמה ניסיתי להמתיק את הגזירה הנוראה שנגזרה עליו! – חשבתי שאם היהודי יסבול בזיונות, הם יכפרו עליו והגזירה תתבטל, כי הוא יהודי זה כל כך חשוב, בן של קדושים ותלמיד חכם – פשוט ריחמתי עליו, וחשבתי איך אוכל לבטל את הגזירה, והחלטתי, שאם אגרום לו בזיונות גדולים, הם יכפרו בעדו והגזירה תתבטל, וחבל שהוא לא קיבל את הבזיונות באהבה...

שאלו את רבנו הגרא"ל שטיינמן זצוק"ל, עבור ישיבה, שהתלמידים הם בעלי תשובה ומחפשים תיקון וחיזוק על עוונותיהם בעבר. עד עכשיו הם היו הולכים לכותל וגומרים את ספר התהילים, וראש הישיבה שלהם שואל האם קיימת תקנה אחרת. אמר רבנו בזה"ל: "מובא ברמ"ק שיקבלו על עצמם לקבל עלבונות באהבה, זה דבר הכי טוב!" שאלו את רבינו, שהרי זה דבר שאי אפשר להזמין, ויכולה לעבור תקופה שזה לא יהיה? אך הבינו מדבריו שעצם הדבר שמקבלים על עצמם דבר זה, זה כבר חשוב!

מעשה היה אצל בעל ה"חפץ חיים" זצ"ל, שפעם לפני ימים נוראים ראו אותו בוכה, ושאלו אותו על סיבת הבכייה? ואמר: היות שאנשים מסתכלים עליו כאדם מכובד, הרי הם נוהרים בכבודו ולא פוגעים בו, כך שאין לו ההזדמנות להיות מעביר על מידותיו, על-ידי הניסיון שיפגעו בו, שעל זה אמרו חז"ל (ר"ה יז. יומא כג.): "כל המעביר על מידותיו מעבירין לו על כל שעשיו". וכן אמרו חז"ל (חולין פט): "יתולה ארץ על בלימה" (איוב כ"ו, ז') - אמר רבי אילעא: אין העולם מתקיים, אלא בשביל מי שבולם את עצמו בשעת מריבה".

ומוסיף ומגלה לנו בעל ה"ראשית חכמה" (בי"שער הענוה פ"ג):

"כי האיש אשר ידבנו לבו לתקן מידותיו, ולישר דרכו ומעשיו, ולרדוף אחרי הענוה בתכלית השלימות, להיות עלוב ולא יעלוב, שומע חרפתו ולא ישיב. מיד תשרה עליו השכינה, ולא יצטרך ללמוד מבשר ודם, כי רוח א-לוהים תלמדנו".

בחיי השגרה האפורים מאבד האדם, את הרגש הנכון לחייו, את ההבנה האמיתית לסוד קיומו. אין הוא מעריך את מלוא ערכו של מתנות חייו. רוב ימיו חולפים עליו אגב טרוניות על מה שאין לו. אולם אדם, אם ניצל ממצולות ים, אם שוחר אחרי שנות ישיבה בנינוק, אם נחלץ מאש תופת שדה הקרב או נרפא ממחלה קשה – זוכה תחושת הקיום שלו למימד חדש בעיניו. הוא חש שהוא חי, וטעם חדש עולה בחיכו, טעם שלא ידעו מעולם. הוא נהנה מחדש, בהנאת אמת, מן החיים עצמם. בשעה כזאת גם לנשום מלוא הריאות אוויר צח עשוי להיות חוויה מרגשת. התבוננות שקטה בנוף, או ישיבה בחברת קומץ ידידים – מרטיטות את לבו של הניצל. לולא סכנת האבדון, בה היה נתון, לא היה חש תחושות מעין אלו. הסכנה וההצלה ממנה הפכו אותו לאדם אחר, לאדם חי יותר, המפעיל כוחות רבים שלרוב הם רדומים. הוא הפך לאדם שלם יותר.

אך כל אלה אינם אלא השכבה החיצונית של רגשות הלב. אם האדם מסתפק בהם ותו לא, הוא מחסיר מעצמו טובה רבה. הוא מאבד איכות נוספת, שלמות מקיפה וגבוהה יותר: **אם גם יודע הוא, שברגע זה זכה למגע ידה המלטפת של ההשגחה העליונה – אושרו רב יותר. אם חש הוא בכל נימי לבו, שכח עליון חשב עליו וגאל אותו – תגבר השמחה לאין ערוך.**

מודעות זו תביא אותו לתחושת קרבה למקור ההוויה עצמה. הוא יחוש רצון להביע תודה להשגחה העליונה הגואלת והפודה אותו.

"וזאת תורת, זבח השלמים, אשר יקריב, לה'. אם על-תודה, יקריבנו-ו! והקריב על-זבח התודה..." (ז', י"א-י"ב).

פרשת השבוע שלנו זנה בקרבן 'התודה'. קרבן שהיה מוקרב בבית המקדש, עבור כל אדם שניצל מסכנה גדולה ומאיימת – כמו למשל, אדם שהחלים ממחלה קשה. קרבן 'התודה' היה כלל ארבעים כיכרות לחם, אותן היה האדם אוכל בסעודה חגיגית, כאות הערכה על כך שניצל מסכנה.

הגמרא מציינת, שקיימים שני מאפיינים חריגים בקרבן 'התודה' הזה, שמבדילים אותו משאר הקורבנות הדומים לו: הוא מכיל כמות עצומה למדי של מזון – ארבעים כיכרות לחם, ובנוסף, כל הכיכרות חייבות להיאכל תוך זמן קצר ביותר – עשרים וארבע שעות בלבד! ברור לכולנו, שהמביא את קרבן 'התודה', לעולם לא יהיה מסוגל לאכול את כל הכיכרות הללו בזמן כה קצר! אז מדוע התורה בכל זאת מחייבת אותו לעמוד בתנאים כל כך קשים?

התשובה לכך, שהתורה רוצה ליצור מצב, בו האדם לא רק יעריך את מזלו הטוב, אלא גם יחלוק את רגשות התודה שלו עם אנשים אחרים. כמות הכיכרות שעליו 'לחסל' היא כה גדולה, עד שהוא נאלץ להזמין לסעודה שלו את כל בני משפחתו וחבריו הקרובים, בכדי לשתף אותם ולפרסם באוזניהם כיצד ניצל מהסכנה הגדולה.

כיום, כאשר בית המקדש אינו קיים, אנו אומרים את ברכת "הגומל" ברוב עם בבית הכנסת, במהלך קריאת התורה, ובצורה זאת מפרסמים את נס ההצלה שהקב"ה גמל עמנו. במעשה זה אנו נותנים ביטוי לקשר ולאמונה שלנו בבורא עולם. זוהי המהות האמיתית של המושג 'קידוש השם' – קידוש שמו ברבים.

נאמר בתהילים (נ', כ"ג):

"זבח תודה, יכבדנני: ושם דרך--אראנו, בישע אלקים."

אמר רב הונא בשם רב אחא: לא נאמר בפסוק 'יכבדנני' אלא 'יכבדנני' בשתי נונין, ללמדנו שעל זובח התודה לכבד את ה' בכפלים.

מדוע בכפלים? המחשבה הטבעית היא כי על הנחלץ מצרה להודות לה' על הישועה, אך אין די בכך – עליו להודות גם על הצרה!

דרך העולם שבעת צרה אזור אדם כוחות חדשים, נפתחים בפניו אפיקים שלא ידע על קיומם, ופעמים רבות הוא חושף כוחות הטמונים בו שלא ידע על קיומם כלל, ובאמצעותם הוא מחלף את עצמו מן הצרה.

זאת, ועוד: בגלל הצרה הוא מתבונן במעשיו וזוכה להתקרב אל בורא. לפיכך מסביר ה"כתב סופר", אל יודה האדם רק על הישועה, אלא גם על הצרה שהיא חלק מן הישועה. הכל לטובה!

לע"נ אסתר מזרחי בת יחזקאל וכתון ז"ל
נלב"ע ב' טבת ה'תש"פ. ת.נ.צ.ב.ה.

לע"נ ר' יצחק ב"ר נסים מזרחי ז"ל
נלב"ע י"ח תשרי ה'תשס"ט. ת.נ.צ.ב.ה.